

TEK KANATLI KARTAL

Tek Kanatlı Kartal

Kemal Yalçın

1. baskı
İstanbul, Kasım 2020
Birazamanlar Yayıncılık
Edebiyat Dizisi - 8

Grafik uygulama
Savaş Yıldırım

Düzeltili
Julia Mary Kayaer

Kapak fotoğrafı
Yerevan-Gümrü karayolu kenarındaki
Tek Kanatlı Kartal Heykeli, 2018.
(Fotoğraf: Kemal Yalçın)

Baskı
Sena Ofset (Sertifika no: 45030)
2. Matbaacılar Sitesi B Blok 4NE7 Topkapı-İstanbul
Tel: 0212 613 03 21

ISBN
978-975-6158-41-8

Türkiye’de yayın hakları
© 2020 Birzamanlar Yayıncılık

Birzamanlar Yayıncılık
Teşvikiye Cad. No: 22 Hak Pasajı D: 3
Nişantaşı Şişli 34365 İstanbul Tel: 0212 246 19 07
www.birzamanlaryayincilik.com
info@birzamanlaryayincilik.com
Yayıncı sertifika no: 13007

Kemal Yalçın

~

TEK KANATLI KARTAL

Birzamanlar Yayıncılık

Edebiyat Dizisi - 8

KEMAL YALÇIN

1952 yılında Denizli'nin Honaz bucağında doğdu. Isparta Gönen İlköğretmen Okulu'nda okudu. İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi. 1973-1978 yıllarında Kırşehir Kaman ve İstanbul Kabataş liselerinde felsefe öğretmenliği yaptı. 1975-1976 yıllarında TÖB-DER (Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği) Genel Yönetim Kurulu'nda görev aldı. 1978-1980 yıllarında gazetecilik ve yayıncılık yaptı. 1982 yılında Federal Almanya'ya gitti. 1989-2018 yıllarında Bochum şehrinde Türkçe anadil öğretmenliği yaptı. Roman, öykü, şiir, araştırma ve çocuk kitapları yayınladı. Kitapları İngilizce, İtalyanca, İspanyolca, Yunanca, Almanca, Ermenice, Hollandaca, Farsça, Arapça, Süryanice, Kürtçe, Sırpça, İsveççe ve Fransızcaya çevrildi.

Eserleri:

Şiirler: *Sürgün Gülleri* • *Geç Kalan Bahar* • *Barış Sıcağı*

Romanlar: *Emanet Çeyiz* • *Seninle Güler Yüreğim* • *Sarı Gelin / Sari Gyalin*
• *Haymatlos - Dünya Bizim Vatanımız* • *Süryaniler ve Seyfo*

Yaşam öyküleri: *Yaşama Gücü* • *Hayatta Kalanlar* • *Kardeşlerim Var Uzaklarda*
• *Anadolu'nun Evlatları / Yüz Yılın Tanıkları* • *Süryani Halk Kahramanı*
Şemun Hanne Haydo • *Tek Kanatlı Kartal* • *Fırtınadan Bahara*

Öykü: *Sınıfta Çiçek Zor Açar*

Araştırma: *Almanya'da Türkçe Anadil Dersleri ve Anadile Emek Verenler*

İki dilli çocuk kitapları: *Dedem Almanya'ya Geldiğinde* • *Uçurtmam Bulutlara Takıldı* • *Yavrusunu Arayan Kuş* • *Minarede Bir Kuş Var* • *Aksakallı Dede*
• *Hayalimdeki Okul* • *Kedim Yağmurcuk* • *Javr Sincap'ın Rüyası*

Ödüller:

1991 Petrol-İş Şiir Birincilik Ödülü

1996 Köln Çokkültürlü Toplum Şiir Birincilik Ödülü

1998 Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı Roman Başarı Ödülü

1998 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Özel Ödülü

1999 Türkiye-Yunanistan Dostluk ve Barış Ödülü

2000 Denizli Sanatseverler Derneği Şeref Ödülü

2008 Avrupa Türkçe Edebiyat Yarışması Çocuk Edebiyatı Birincilik Ödülü

2013 Denizli Sunak Edebiyat Dergisi Aydınlanma Onur Ödülü

2013 Amerika ve Kanada Tekeyan İnsanlık Ödülü

2017 Vartan Hayat Boyu Başarı Ödülü

2018 Şemun Hanne Haydo Dostluk ve Barış Ödülü

2020 Suruyo TV Dostluk, Barış ve Araştırma Ödülü

Bu kitabımı

*kitabın hazırlığı sürecinde bana yardım ve rehberlik etmiş olan
Anadolu'nun Evlatları'ndan Adıyamanlı Sarkis Hatspanian'in
aziz hatırasına*

*Anadolu'nun Evlatları'ndan Albert Sevinç Vakfı'nın kurucusu
Midyatlı Albert Sevinç Hadodo'nun aziz hatırasına*

*Gümrü'deki Terchoonian Childrens Home Kuş Yuvası Yetimhanesi
çocuklarına saygı ve sevgilerimle sunuyorum.*

Kemal Yalçın

ÖNSÖZ

2000 yılında İstanbul'da basılan *Seninle Güler Yüreğim*, Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan Karine Koçaryan tarafından 2015 yılında tiyatroya uyarlandı. İlk kez New Jersey'de sahneye kondu. Daha sonra New York, Gümrü, Vanadzor, Yerevan, Las Vegas ve Los Angeles'ta sahnelendi. Ben de tiyatro ekibiyle beraberdim. Seyircilerin büyük sevgisi, dostluğu, ilgisiyle karşılaştım. Seyirciler beni sevgi denizlerinde yüzdürdüler! Aynı ilgiyi, sevgiyi, dostluğu, kardeşliği tiyatro ekibindeki sanatçılardan da gördüm.

Seninle Güler Yüreğim'de rol almış olan sanatçılar rol yapmıyor, yaşıyor ve yaşatıyorlardı. Oyuncuların, sanatçıların yürekleri aynen benim konuştuğum canlı tarihlerin yürekleri gibi yanık, sesleri acılar okyanusunun damlaları gibi kederliydi.

Yolculuklarda tiyatro ekibindeki herkesle tek tek konuşmaya başladım. *Seninle Güler Yüreğim*'i okumadan ve oynamadan önceki duygu ve düşünceleri ile okuyup oynadıktan sonraki duygu ve düşüncelerini karşılaştırmak istedim. Ayrıca *Seninle Güler Yüreğim*'i seyreden insanlarla, beni misafir eden dostlarımla, benimle beraber seyahat eden, bana rehberlik eden kardeşlerimle de konuştum. Konuşmalarımı, izlenimlerimi, gözlemlerimi kaleme aldım. Sonunda *Tek Kanatlı Kartal* adlı bu kitap ortaya çıktı.

Başta Karine Koçaryan olmak üzere *Seninle Güler Yüreğim* tiyatro ekibine çok teşekkür ederim. Bizi misafir eden, çevreyi gezdiren, insanları tanıtan, çevirmenlik yapan başta Herman Hintiryan, Setko Seter, Albert Sevinç Hadodo olmak üzere tüm dostlarıma candan sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Kalplerini kalplerimizin yanına koyan, bizi yüreктen alkışlayan, sevgiyle kucaklayan tüm seyircilere çok teşekkür ederim.

Las Vegas ve Los Angeles'ta beni ve tiyatro ekibini ağırlayan, benim çevirmenliğimi yapan Ohannes Garavaryan ve sevgili eşi Kar-

men Garavaryan vefat ettiler. Ermenistan'da benim çevirmenliğimi ve rehberliğimi yapan, Ermenistan ve Ermeni tarihi hakkında bana bilgiler veren Sevgili Kardeşim Adıyamanlı Sarkis Hatspanian da vefat etti. Sarkis bu kitabı Ermeniceye çevirmeye başlamıştı. Ömrü bitirmeye yetmedi!

Bu kitabın On Birinci Bölümü'nde anlattığım, konuşmalarını yazdığım Anadolu'nun Evlatlarından, Albert Sevinç Vakfı'nın kurucusu ve sahibi, yardımsever, vefalı, sevgili Süryani kardeşim Midyatlı Albert Sevinç Hadodo da vefat etti. Bu kitabın yayımlandığını göremedi.

Ohannes Garavaryan'ı, Karmen Garavaryan'ı, Sarkis Hatspanian'ı ve Albert Sevinç Hadodo'yu saygı, sevgi ve şükranla anıyorum! Ruhları şad olsun!

Tek Kanatlı Kartal'in düzeltmelerini yapan Ayşe Yalçın Canpolat'a, Herman Hintiryan'a, Agop Yıldız'a, Yaşar Çiçekdemir'e, Havva Özdemir'e, Setko Seter'e, Meline Pohlman'a; çevirilerde yardımcı olan Sırpazan Karekin Bekdjian'a, Meline Amunyan'a teşekkürlerimi sunarım.

Tek Kanatlı Kartal'i özenle baskıya hazırlayan ve yayınlayan Osman Köker'e ve Birzamanlar Yayıncılık çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Bu kitap ortak acılarımızın anlaşılmasına, karşılıklı saygı ve sevginin gelişmesine, barış kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunursa kendimi mutlu sayacağım.

Saygı ve sevgilerimle.

Bochum, 16 Kasım 2020

Kemal Yalçın

BİRİNCİ BÖLÜM

NEW YORK'TA ÜÇ GÜN

19-22 HAZİRAN 2015

1. Dostların arasında

Seninle Güler Yüreğim başlıklı belgesel romanım, Karine Koçar-yan'ın yönetiminde, bir yıllık çalışma sonucu tiyatroya uyarlandı ve 12 Haziran 2015 günü, New Jersey'de ilk kez sahnelendi. Roman kahramanlarından İstanbullu Meline Pohlman ile birlikte iki gösterimde hazır bulunmak üzere New York'a davet edilmiştik. Çalıştığım okuldan izin alamadığım için bu ilk gösterime katılamadım. Sadece Meline ilk gösterimde hazır bulunabildi.

İkinci gösterim 21 Haziran 2015 günü, New York'ta yapılacaktı. Bu gösterimde hazır bulunabilmek için okuldan gerekli izinleri aldım. New York'a gidecek uçak, 19 Haziran 2015 Cuma günü, saat 12.05'te Düsseldorf Havaalanı'ndan havalandı. Sekiz saatlik uzun bir uçuştan sonra New Jersey Havaalanı'na ulaştık. New York ile Almanya arasında altı saatlik bir zaman farkı var. Vardığımızda saat 14.35 idi.

Daha önceden sözleştiğimiz gibi, New Jersey Havaalanı'nda beni 2004 yılından beri tanıştığımız, Detroit'te yaşayan İstanbullu Herman Hintiryan ve eşi Arek karşıladı. İstanbullu Toros Platyan, taksisiyle bizi bekliyordu. New Jersey'den Manhattan'e giden yollar, tüneller ağzına kadar dolu. New York trafiği, İstanbul trafiği gibi. Adım adım, dura kalka nihayet Manhattan'deki kalacağımız Hilton Oteli'ne ulaşabildik.

Manhattan'de gökdelen ormanı arasındaki caddeler geniş, fakat gökdelenlerin yüksekliğine göre insana çok dar geliyor. Almanya'da binalar genellikle üç beş katlıdır. Evler yeşillikler arasında neredeyse kaybolur. 15-20 katlı binaların sayısı bile azdır. Fakat New York'ta, özellikle Manhattan'de 15-20 katlı binalar, 80-100 katlı gökdelenlerin arasında alçacık, tepesi görülen evcikler gibi görünüyor insana!

Saat farkı nedeniyle günüm uzadı. Almanya'da zaman gece yarısına ulaştığında, New York günlük güneşlikti. Otele yerleşip birkaç saat dinlendikten sonra, Herman, "Arkadaşlar bekliyor, gidelim!" dedi. Trafiğin yoğun olduğu saatler. Gene dur kalk gidiyoruz. 11 Eylül 2001 günü, İslamcı teröristlerin uçaklı saldırısıyla yıkılmış olan Dünya Ticaret Merkezi'nin önünden geçiyoruz. Yıkılan ikiz kulelerin yerine daha

yüksek, daha görkemli tek bir gökdelen inşa edilmiş. Açılışı da yakın bir zamanda olmuş. İnsanlar yeni gökdeleni gezebilmek, içini dışını görebilmek için uzun kuyruklar oluşturmuşlar.

Rehberliğimizi Herman ile Toros birlikte yapıyorlar. Herman, Detroitli, Toros ise New Yorklu. Toros yıllardan beri taksi şoförlüğü yaptığından hem New Jersey'i, hem de New York'u sokak sokak, cadde cadde, gökdelen gökdelen avucunun içi gibi biliyor.

Toros, "İkiz Kuleler'in yıkılışını uzaktan görmüştüm. Bir anda hayat durmuştu! Binalardan dumanlar çıkıyordu, bir de baktım ki başları yıldızlara değen iki gökdelen bir anda yok oluvermişti! Arabamın içindedim. Trafik duruvermişti. Ben o güne, o ana kadar, Amerika dünyanın en güvenli ülkesidir, İslamcıların terör saldırıları okyanusları geçip gelemez, diye düşünüyordum. İkiz Kuleler yerle bir edilince, 'Oğlum Toros, şu andan itibaren dünya değişti! Böyle gelmiş, böyle gidemez! Artık Amerika ve dünya eskisi gibi olamaz!" dedim.

Toros'un eli direksiyonda, aklı dünyanın gidişatında!

New Jersey ile New York arasında Hudson nehri var.

Herman alıyor sözü:

"Ağabeyciğim, burası İstanbul Boğazı'na benzer. Fakat Boğaz başkadır! Dünyada eşi benzeri yoktur! Bizler İstanbul'u, Boğaz'ı, Üsküdar'ı özleyince buralara geliriz. Şimdi de seni, Liman'a götürüyoruz. Liman hem bir lokantadır, hem de bir parça memlekettir. Göreceksin, Kumkapı'daki balıkçı lokantalarına benzer."

Toros sürdürüyor anlatımını:

"Bu nehir Atlantik okyanusuna açılır! Boğaz ise Marmara'ya ve Karadeniz'e akar alttan, üstten. Deniz, denizdir, fakat Marmara başka bir denizdir. Benim çocukluğum Kınalıada'da geçmişti. Kınalı, adı gibi kınalıdır! Bu nehrin üzerinde adalar vardır. Manhattan de kocaman bir adadır. Fakat ben Kınalı'dan başka güzel bir ada, güzel bir dünya görmedim!"

Herman aldı sözü:

"Bak Ağabeyciğim, ilerideki abideyi görüyor musun? Meşhur Hür-

riyet Abidesi'dir. Orası küçük bir adadır. Eskiden, çok eskilerden Avrupa'dan, dünyanın diğer ülkelerinden yeni bir hayat, yeni bir umut arayan göçmenler bu adadan giriş yaparlarmış Amerika'ya. Orada bir karantina varmış. Bütün göçmenler önce karantinaya alınır, sağlık kontrolünden geçirilir, sağlamlar alınır, çürükler geri gönderilirmiş!"

Toros aldı sözü:

"Bak Abi, şu sağımızda görülen büyük bina otobüs garajıdır. Her sabah New Jersey tarafından, New York'un uzak mahallelerinden üç dört milyon insan gemilerle Manhattan'e çalışmaya gelir. Burada gidecekleri işyerinin servis otobüsleri uzun kuyruklar halinde, sıra sıra onları bekler. İnanmayacaksın ama inan, otobüsler ben diyeyim dört kilometre, sen diyesin beş kilometre bu sahilde tespih taneleri gibi dizilirler. Bu gökdelenler sabahları dolar, akşamları boşalır. Amerika'nın da, dünyanın da kalbi burada atar!"

Çift katlı bir asma köprünün altından geçiyoruz.

Köprü, Herman'ı uzaklara, çok uzaklara götürüyor. Hatıraları canlanıyor. Ben ön koltukta, Herman, eşi Arek ile arka koltukta oturuyor. Başını uzatıp bana soruyor:

"Ağabeyciğim sen hiç Kireçburnu'na gittin mi?"

"Gitmedim Herman Kardeşim!"

"Benim çocukluğum, Üsküdar Selamsız'da ve Kireçburnu'nda geçmişti. Kireçburnu, İstanbul Boğazı'nın Karadeniz'e açıldığı yerdedir. Yaz aylarında İstanbul cayır cayır yanarken, Kireçburnu'nda Karadeniz'den gelen rüzgâr sepserin, püfür püfür eser! Kireçburnu'nda rüzgâr deniz kokar! İnan yıllar oldu oralardan ayrılalı, fakat o rüzgârların serinliği beni üşütür, kokusu ise burnumu sızlatır! Büyükbabam akıllı, bilgili, hayatı seven bir adammış. Nişantaşı'nda dükkânımız, mağazamız varmış. Bir yazlık ev yaptırmak için arsa aramaya başlamış. Gide gide Kireçburnu'ndaki tepeye çıkmış. Bakmış rüzgâr serin esiyor, havada nem yok! Önü deniz, arkası orman! 'Tamam! Burada bir arsa alayım, evimi buraya yapayım,' demiş. Üç dönüm bir arazi almış. Ben çocukluğumda dedemin yazlığında yaşadım!"

Tarihi bir fotoğraf. Solda, Herman'ın annesinin babası Vortig Aynacıyan, sağda, Vortig'in kayınbiraderi. Herman'ın annesini ve dayısını büyütmüş, annesi onu baba olarak bildirdi. (Herman Hintiryan Arşivi'nden alınmıştır.)

"Herman Kardeşim bu ev, bu arazi duruyor mu yerinde?"

"Maalesef! Ne kaldı ki elimizde? Amerikan vatandaşlığına geçeceğim zaman, Türk Konsolosluğu'nda bana bir kâğıt imzalattılar. 'Türkiye'deki tüm mal ve mülklerimi bırakıyorum!' diye. Babamdan, dedemden kalan bu evimiz de böylece uçup gitti elimden! Şimdi üçüncü Boğaz Köprüsü tam dedemin evinin, arsasının karşısına, Rumeli ile Anadolu Fenerleri arasına kuruluyor. Evimiz yamacın üstünde olduğu için, her yönden boydan boya köprünün silueti gözükmektedir. Oralarda arsaların değeri altın olmuş! Üç dönümlük bir arsa ve bir büyük ev! Kimin eline geçmiştir, kimler yaşar şimdi içinde bilmiyorum."

"İyi bir avukat tutup araştırırsan!"

"Geçenlerde avukat bir arkadaşım telefon etti. 'Kanunlar değişti! Vatandaşlıktan çıkarken devletin el koyduğu mallar, mülkler sahiplerine geri verilecek,' dedi. Dedim, "Bak kardeşim, araştır, hakkımızı al,

bu evi de, bu arsayı da İstanbul'daki herhangi bir kimsesizler yurduna bağışlayacağım!' Her şeyi aldılar elimizden! Canımızı, malımızı, mülkümüzü! Sadece hatıralar kaldı o günlerden, o mallardan, o mülklerden bizim elimizde!"

Toros, basıyor gaza. Dudaklarından bir türkünün dizeleri gibi dökülüyor sözler:

"Mallar onlara, hatıralar bize! Aldırma gönül aldırma!"

Bir süre hiç konuşmadık.

Herkes hatıraların derinliklerinde uçuyor gibiydi.

Sessizliği Toros bozdu:

"Liman'a geldik!" dedi.

2. Liman Lokantası'nda bir akşam

Liman Lokantası, az önce bana anlattıkları gibi, İstanbul Kumkapı'daki, Kumkapı Balıkçı Limanı'nın kenarındaki balıkçı lokantalarına benziyor. Tek katlı, ahşap bir lokanta. Kapısında büyük harflerle "Liman" yazıyor. Arka bölüme geçerken Herman kapalı iç bölümleri gösterdi. Duvarlarda İstanbul manzaraları, Kızkulesi, Galata ve Beyazıt Kuleleri... Boğaz'ın suları masmavi akıyor İstanbul'dan New York'a, New York'tan İstanbul'a doğru! Suların şırıltısında çınlıyor hafif hafif İstanbul havaları!

Arkadaki bölüm denizle birleşmiş. Kayıklar, yelkenliler, deniz motorları ve denizin dalgaları hoş geldin diyor bizlere!

Herman bu akşam İstanbullu arkadaşlarını davet etmiş Liman'a.

Onlar biraz erken gelmişler. Biz trafik yoğunluğundan geciktik. Toros'un ve arabasının suçu yok bu gecikmede!

Masada bulunanlarla tek tek tanıştık:

Setko,

Louise,

Zohrab, Mayda.

Ben Setko'nun sağına oturdum.

Kısa zamanda kaynaşıverdik.

Kadehleri dostluk ve sevgi için kaldırdık.

New York Liman Lokantası, soldan sağa: Toros Platyan, Zohrab Dulgerian, Louise Seter, Arek Hintiryan, Mayda Dulgerian, Kemal Yalçın, Setko Seter ve Herman Hintiryan, 19.6.2015.

Garson yanımıza geldi.

"Hoş geldiniz akrabalarım! Hoş geldiniz dayılarım! Ben sizin yeğeniniz sayılıyım. Ben Vartoluyum, anneannem Ermeni idi!" dedi.

Sohbetimiz giderek koyulaştı.

Ermeni dostlarla bir araya gelindiğinde, ilk sorular hemen hemen aynı olur:

"Nerelisiniz?"

"Esas memleketiniz nere?"

"Sizlerden kimler kurtulmuş?"

"Annen baban nasıl kurtulmuş?"

Sorular aynı, cevaplar ise ayırıcıdır.

Her Ermeninin hayatı bir romandır!

Her Ermeni tek kanatlı bir kartaldır!

Her Ermeni acılar okyanusunda bir damladır!